

EN WEER MAG de onervaren laborant het lab gebruiken, terwijl de chef AW een weekje weg is. Alles mag! Dus: veel dromen, peinzen, naar de muur staren. Daar, tussen de papiertjes met formules en foto's van exotische natuurverschijnselen, zou een mooi gebreid wandkleed niet misstaan.

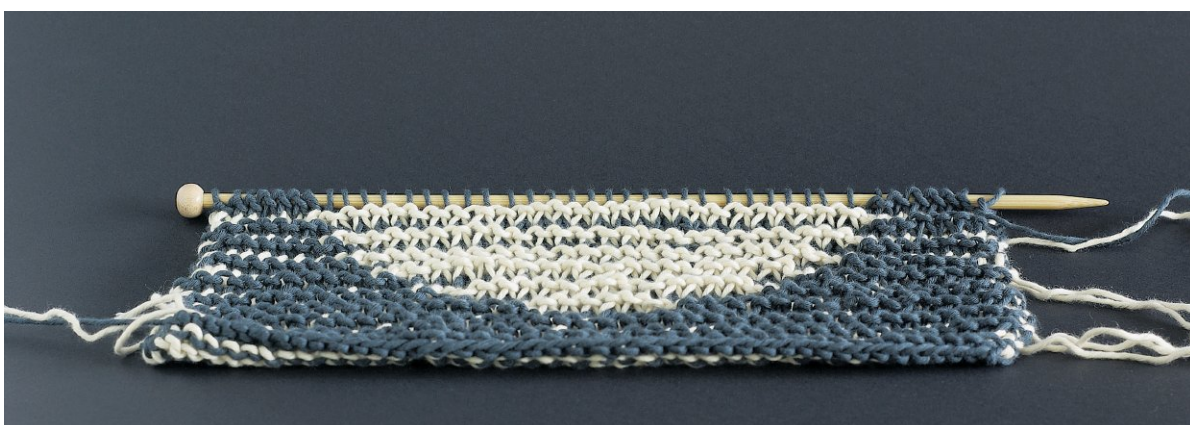
Breien – 't klinkt zo tuttig, maar dat is onterecht. Een breiwerk is in feite een complexe knoop en het creëren ervan, of louter het kijken ernaar, kan een wiskundig-esthetische ervaring zijn, zo lang je geen hele trui af hoeft te krijgen. Hetzelfde met knopen in scheepskabels en in de lijnen, schoten, vallen, trossen, landvasten en alles wat je nog meer geen 'touw' mag noemen van mensen die verstand hebben van water. Alleen zo'n touw, los, is vaak al uren kijken waard, zeker in zonnig weer. Bij gebrek aan beter vol doet zelfs al het rood-witte signaalkoordje waarmee de poelier zijn kip bijeenbindt en de lieve knoopjes die je daarin kunt leggen.

De lust van een mooie lus, dat is ook wat breien oproept, maar waarom? Te onderzoeken valt zoiets kennelijk nauwelijks, bij elke poging die vreugde te operationaliseren zie je de poëzie eruit verdwijnen. Er komen hooguit proefschriften van als *Knitting and stress reduction* (2007), waarin 225 volwassenen, voornamelijk Amerikaanse blanke vrouwen, zichzelf rustig breiden. Of *The psychotherapeutic and transpersonal aspects of the art and practice of hand knitting: A women's study* (2005), waarin twaalf gediepte-interviewde breisters zich sterk verbonden betuigden met degenen die zij van truien en mutsen voorzagen én met andere breisters door de jaren heen, in één groot web van breiwerk. Fijn, maar het draagt bij aan het tuttige imago en er zijn gemakkelijk gevalsbeschrijvingen tegenover te stellen van zelfmoordpogingen met breinaalden (bijvoorbeeld *The Lancet*, december 1881, en *The Annals of Thoracic Surgery*, januari 2011 – beiden overleefden).

Maar daar gaat het vandaag niet om. Het oog was gevallen op een gebreid wandkleed van de Mona Lisa, compleet met een nieuwe illusie. De oude illusie is inmiddels bekend: kijk direct naar Mona Lisa's mond op het schilderij van Leonardo da Vinci en ze kijkt heel neutraal, kijk tijdens het weglopen nog even vluchtig om vanuit de ooghoeken en ze lacht ineens. Neurobioloog Margaret Livingstone beschreef in 2000 al in *Science* hoe dat kan: mensen zien alleen scherp wat zich in het centrum van hun gezichtsveld bevindt, daaromheen wordt het wazig. Die wazigheid versterkt de schaduwen in Mona Lisa's gezicht die suggereren dat ze lacht. Maak Mona Lisa wazig in Photo-shop en zie haar vrolijk worden.

De nieuwe illusie is deze: wie recht voor het wandkleed staat, ziet slechts streepjes. Maar kijk tijdens het weglopen nog even om en daar verschijnt ze, de hele Mona Lisa, met lach en al. Loop terug en ze verdwijnt weer.

Het komt doordat de Mona Lisa niet gewoon gebreid is, maar geïllusiebreid. Een techniek die niet is uitgevonden door twee met elkaar getrouwde Britse gepensioneerde wiskundelers, maar wel door hen geperfectioneerd. Steve Plummer en Pat Ashforth maakten al jaren wandkleden met geometrische gebreide patronen die ze in de les gebruikten, vertelt Plummer aan de telefoon. Aanvankelijk breide alleen Pat, maar om jongens bij de les te betrekken begon hij zelf ook. Ruim twee jaar geleden stuitte ze op illusiebreien, ook wel schaduwbreien genoemd, en ontwierpen ze een

Wie gevoel wil krijgen voor wat er gebeurt bij illusiebreien, ontkomt niet aan zelf proberen. FOTO DE GRAAF

Illusiebreien

nieuwe manier van patroontekenen die gedetailleerde illusiebreisels mogelijk maakte. "Ik besloot te kijken hoe complex ik het kon maken", zegt Plummer. Tot hun collectie van zo'n 35 illusiewandkleden behoren Harry Potter en 'Het meisje met de parel' van Vermeer.

In feite draait het bij illusiebreien om reliëf. De illusiebreier breit om en om twee pennen met lichte en twee met donkere draad. Daardoor is recht van voren louter een pa-

Twee Britse ex-leraren breiden samen zo'n 35 illusiewandkleden, met de Mona Lisa en met Harry Potter erop

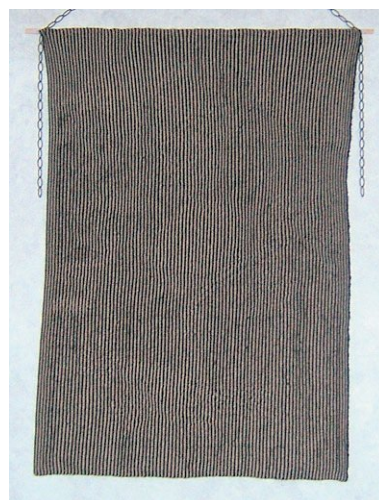
troon te zien van lichte en donkere streepjes. Hooguit ziet het werk er wat slordig uit, alsof er fouten zijn gemaakt: sommige steken 'zitten andersom' en liggen daardoor 'bovenop' het breiwerk. En vanonder een scherpe hoek zijn alleen die hoger liggende steken zichtbaar en daarmee het patroon.

Wie gevoel wil krijgen voor wat er gebeurt, moet het zelf proberen. Een simpel patroon, een cirkel. Alle oneven pennen (de 'goede kant' van het breiwerk) worden recht gebreid, alle even pennen ('verkeerde kant') volgens patroon, een afwisseling van rechte en averechte steken. Wie

breit, maakt van een draad een lapje door steeds door elk lusje op de breipen een nieuw lusje te halen; dat nieuwe lusje komt aan de breipen te hangen met het oude eronder, eraan. Dat kan op twee manieren: de bovenkant van het 'oude' lusje kan onzichtbaar aan de achterkant van het breiwerk terechtkomen of er zichtbaar bovenop liggen. Een averechte steek op een even pen van een illusiebreiwerk geeft een dal, een rechte steek een heuvel.

Op ministekachtige wijze zijn dan hele patronen te tekenen. Begin met het kleinste detail dat nog zichtbaar moet zijn en werk daar zorgvuldig in vakjespatroon omheen. Wat licht moet worden, wordt straks in lichte heuvels en donkere dalen gebreid; wat donker moet worden in donkere heuvels en lichte dalen. Een gebiedje van donkere én lichte heuvels wordt grijs. Dat is de Plummer-Ashforth-uitvinding.

Op www.illusionknitting.woollythoughts.com staan niet alleen foto's van de wandkleden, maar ook uitgebreide uitleg. Het patroon van de Mona Lisa kostte Plummer zo'n honderd uur om te tekenen en daarna ongeveer evenveel tijd om te breien. "Het is heerlijk om klaar te zijn met patroontekenen en dan te gaan breien en het plaatje te zien verschijnen", vertelt hij. "Ach, het is een hobby. Andere mensen doen legpuzzels." Momenteel is hij Albert Einstein aan het breien. "Het begint er al heel aardig uit te zien", zegt hij tevreden.

Alleen vanaf de zijkant is de Mona Lisa op het illusiebreiwerk zichtbaar. FOTO ASHFORTH & PLUMMER